

ՊԷՅՐՈՒԹԻ «ԱՐԱՐԱՏ» ԹԵՐԹԻ ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
ԺԻՐԱՅՐ ՆԱՅԻՐԻԻ ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑԸ՝
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ ՀԵՏ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ «ԱՐԱՐԱՏ»Ի ՄԷՋ

ԱՊՐԻԼ 1994-ԻՆ

Հարցում - Ի՞նչ է նպատակը «Ռուբէն Սեւակ»
Մշակութային Հիմնարկին, որուն հիմնադիրն էք դուք:
Կրնա՞ք ուրուագիծ մը տալ իր ցարդ ունեցած
գործունէութեան:

Պատասխան - «Ազգ մը իր հերոսներով կ'ապրի: Ազգ մը որ
հերոսներ չունի ապրելու իրաւունք չունի: Ազգ մը, որ իր
հերոսները կը մոռնայ, ինքն ալ մեռնելու
դատապարտուած է»:

Վերի տողերը, Ռուբէն Սեւակի ծննդեան 100-ամեակին
առթիւ, 1985-ին մեր հրատարակած «Ռուբէն Սեւակ եւ
փրցուելիք ուղեղներ» անունով գիրքին բնաբանն է:

Եիշդ այս տողերուն մէջ խտացած է մեր Սեւակեան
գաղափարականը:

1985-ին, այս գաղափարականին հիման վրայ ուզեցինք
Ռուբէն Սեւակի անուան յիշատակի տուն մը ստեղծել:
Եւ այդ պատճառաւ ալ նամակով մը դիմեցինք
Հայաստանի Սփիւռքի հետ մշակութային կապի կոմիտէի
նախագահներ՝ նախ Վարդգէս Համազասպեանին, յետոյ
Կարէն Դալլաքեանին, եւ Ռուբէն Սեւակի
հարազատներուն անունով խնդրանք ներկայացուցինք,
որ Հայաստանի մէջ մեր ծախսերով «Ռուբէն Սեւակի
անուան յիշատակի տուն» մը հիմնուի: Այս «Յիշատակի
տուն»ը պիտի ծառայէր՝ հայ ժողովուրդի միտքին մէջ
ներմուծել Ռուբէն Սեւակի գաղափարականը եւ Սեւակի
գոհաբերական ոգին, որ ձեւով մը Վարդանանցի՝ Ազգին
համար գոհուելու ոգիին շարունակութիւնն էր:

Բայց ըլլայ Վ. Համազասպեան եւ ըլլայ Կ. Դալլաքեան չի հասկցան մեր նպատակը եւ մերժեցին Ռուբէն Սեւակի անուան Հայաստանի մէջ «Յիշատակի տուն» մը հիմնելու մեր առաջարկը:

Եւ այս պատճառաւ ալ մենք ստիպուեցանք մեր կարելիութիւններով Nice-ի Côte d'Azur-ի մէջ Ռուբէն Սեւակի անուան «Յիշատակի տուն» մը ստեղծել:

Այս «Յիշատակի Տան» մէջ կը գտնուին Սեւակի մասունքները, ձեռագիր նամակները, իրեն պատկանող ամէն տեսակ գիրք եւ գրութիւն, մէկ խօսքով Ռուբէն Սեւակի պատկանող ամէն ինչ, որ կրցանք փրկել Պոլսոյ թրքական եաթաղանէն:

Յաւելուած Ռուբէն Սեւակի անուան «Յիշատակի տան» մէջ կայ պատկերասրահ մը՝ միայն ու միայն Հայ նկարիչներու գործերէն բաղկացած:

Երկու հարիւրի մօտ պաստառներ պարփակող այս պատկերասրահին մէջ կը ցուցադրուին Այվազովսկիէ սկսեալ մինչեւ մեր օրերու հայ նկարիչներու գործերը: Ռուբէն Սեւակի Հիմնարկը նպատակ ունեցաւ նաեւ հրատարակել գիրքեր, որոնք պիտի ծառայէին Ռուբէն Սեւակի գաղափարներուն տարածման:

Նշենք այս հրատարակութիւններուն անունները.-

1 - «Հաւաքածոյ Արեւմտահայ գրողներու», չորս հատոր, Վերժին Տեօշմէճեան, Պոլիս 1971:

2 - «Հայ ժողովուրդի ողբերգական անցեալը եւ խրախուսիչ ներկան», Կարօ Մեհեան, Սուրբ Ղազար-Վենետիկ, 1982:

3 - «Որպէս երազ անկրկնելի», Բ. հատոր, «Պատմութեան ճանաչման», Կարօ Մեհեան, Անթիլիաս, 1984:

4 - «Ռուբէն Սեւակ եւ փրցուելիք ուղեղներ», Յովհաննէս Զիլինկիրեան, Փարիզ, 1985:

5 - «Ռուբէն Սեւակի վերջին օրերը», թատերախաղ հինգ պատկերներով, Գէորգ Գապառաճեան, Պէյրուս, 1986:

6 - «Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան 100-ամեակը», Ժիրայր Նայիրի, Պէյրուս, 1987:

7 - «Մատենագիտութիւն հայատառ օտար լեզուով տպագիր գիրքերու», Արտաշէս Հ. Գարտաշեան, Փարիզ, 1987:

8 - «Ուլքեր են ի վերջոյ Արիացիները», Ալեքսանտր Վարպետեան, Մարսէլ, 1985:

9 - «Ռուբէն Սեւակի անուան յիշատակի տուն», Յովհաննէս Չիլինկիրեան, Փարիզ, 1989:

10 - «Թրքական համաթուրանականութիւնը վարագոյրով չի ծածկուիր», Թորոս Թորանեան, Պէյրութ, 1990:

Ասկէ զատ Ռուբէն Սեւակի անուան Հիմնարկը ստեղծեց մրցանակ մը որ կը յատկացուէր՝ Ռուբէն Սեւակի գաղափարականը եւ անոր զոհաբերական ոգին ամենալաւ ձեւով ներկայացնող ստեղծագործութիւններուն:

1985-ին Ռուբէն Սեւակի անուան մրցանակը յատկացուեցաւ Գէորգ Գապառաճեանին՝ «Ռուբէն Սեւակի վերջին օրերը» թատրերգութեան համար:

1986-ին Ռուբէն Սեւակի անուան մրցանակը յատկացուեցաւ հայրենի գրականագէտ Ալեքսանտր Թոփչեանին «Ռուբէն Սեւակ» երկեր հատորին համար:

1987-ին Ռուբէն Սեւակի անուան մրցանակը յատկացուեցաւ հայրենի վաստակաւոր դերասանուհի Անահիտ Թոփչեանին՝ 1987-ին Երեւանի հեռատեսիլի հաղորդման մէջ «Ռուբէն Սեւակի ստեղծագործութեան բարձրարուեստ մարմնաւորման» համար:

1988-ին Ռուբէն Սեւակի անուան մրցանակը յատկացուեցաւ հայրենասէր տաղանդաւոր գրագէտ Անդրանիկ Ծառուկեանին՝ «Ռուբէն Սեւակ - Սէրը Եղեռնին մէջ» վէպին համար:

1989-ին Ռուբէն Սեւակի անուան մրցանակը, բացառաբար երեք առաջին մրցանակ ըլլալով հետեւեալ Հայ մշակոյթի արժանաւոր ներկայացուցիչներուն յատկացուեցաւ.-

Ա. 1989-ին Ռուբէն Սեւակի անուան մրցանակը յատկացուեցաւ՝ 1984-էն սկսեալ Ռուբէն Սեւակի վերածնունդին ամենէն շատ ծառայող, Պէյրութի

«Արարատ» օրաթերթի խմբագրապետ՝ Ժիրայր Նայիրիին:

Բ. 1989-ին Ռուբէն Սեւակի անուան մրցանակը յատկացուեցաւ՝ «Անթիլիասի Հայաստանեայց եկեղեցւոյ համալսարանական ուսանողներու միութեան» 1986-ին Պէյրութի մէջ հրատարակուած «Ռուբէն Սեւակ - Երկեր» հատորին համար:

Գ. 1989-ին Ռուբէն Սեւակի անուան մրցանակը յատկացուեցաւ՝ Միացեալ Նահանգներու մէջ 1988-էն սկսեալ Նիւ Ծըրզիի հայկական ռատիօ-կայանէն Ռուբէն Սեւակը ամենալաւ ձեւով ծանօթացնող կայանի հիմնադիր տնօրէն՝ Վարդան Ապտոյին:

Հարցում - Հաճոյքով կ'իմանանք որ Ռուբէն Սեւակի հարազատներուն մեկենասութեամբ կեանքի կը կոչուի «Ռուբէն Սեւակ Մատենադարան»ը Սահակեան-Լեւոն Մկրտիեան գոլէճի մէջ: Կը հաճի՞ք ծանօթութիւններ տալ թէ ի՞նչ պայմաններու մէջ, ի՞նչ նպատակով եւ ակնկալութեամբ այս ծրագիրը իրականացաւ:

Պատասխան - «Լիբանանի մէջ շարունակուող եղբայրասպան պատերազմը՝ հայերուն ողնայարը կոտրեց»:

Ռաուֆ Տէնքթաշ

Կիպրոսի մէջ թուրքերուն կողմէ գրաւուած մասերուն նախագահը եղող Ռաուֆ Տէնքթաշի ըսած այս խօսքերը կ'ապացուցանէ, թէ թուրքերը ո՛ր աստիճան գիտակից էին Լիբանանի մէջ հայկական կառոյցին ներկայացուցած ուժին: Եւ այդ պատճառաւ ալ Լիբանանի այն տարիներու քառսային վիճակը՝ Ռաուֆ Տէնքթաշի ուրախութեան ճիչեր արձակելու պատճառ կ'ըլլար, յուսալով որ այս պատերազմին մէջ Լիբանանի հայերուն ողնայարը պիտի կոտրէր:

1915-ի Եղեռնին ջարդուած հայ ժողովուրդին բեկորները եղող Լիբանանի հայութիւնը, երկրին արաբ ժողովուրդին

հիւրասէր հովանիին տակ կրցեր էր մոխիրներուն մէջէն կրկին կեանքին վերադառնալ եւ իր ցեղային առաւելութիւններուն շնորհիւ անհաւատալի վերելք մը կատարել: Այդ պատճառաւ ալ Լիբանանը «պզտիկ Հայաստան» կոչուելու արժանի եղած էր:

Լիբանանեան եղբայրասպան վերջին պատերազմին Հայ ժողովուրդը շատ տառապեցաւ, բայց իր խելացի կեցուածքովը կրցաւ վերապրիլ: Այսօր Լիբանանի հայութիւնը խաղաղութեան մէջ կրկին վերածնունդի ճամբուն վրայ է:

Եւ Ռուբէն Սեւակի հարազատները ուզեցին այս վերածնունդին իրենք ալ իրենց մասնակցութիւնը բերեն եւ Սահակեան-Մկրտիչեան գոլէճին մէջ Ռուբէն Սեւակի անուան Մատենադարանի մը ստեղծման օգտակար ըլլալ:

Այս օրերուն Ռուբէն Սեւակի անուան Մատենադարանին բացումը պիտի կատարուի: Այս առթիւ մենք կ'ուզենք Ռուբէն Սեւակի հարազատներուն անունով մեր շնորհակալութիւնը յայտնել Սահակեան-Լեւոն Մկրտիչեան գոլէճին, վարչութեան, մատակարար մարմնին, բոլոր ուսուցիչներուն եւ մա՛նաւանդ գոլէճի տնօրէն Պրն. Պէպօ Սիմոնեանին, որոնք առաջին անգամ ըլլալով Հայաստան եւ ի Սփիւռք՝ Ռուբէն Սեւակի անուան մատենադարան մը ստեղծելուն սատարեցին:

Յաւելուած Ռուբէն Սեւակի ծննդեան 100-ամեակին առթիւ, 1984-էն սկսեալ «Արարատ» օրաթերթին արժանաւոր խմբագրապետ Պրն. Ժիրայր Նայիրիին եւ իր ընկերներուն կատարած դերը Ռուբէն Սեւակի վերածնունդի համար անմոռանալի է եւ որուն համար մեր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնենք:

Նոյնպէս անմոռանալի է Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ հոգածութեամբ 1986-ին Անթիլիասի մէջ հրատարակուած Ռուբէն սեւակի ամբողջական երկերու հաւաքածոն, որ այս մարզին մէջ հրատարակուած ամենէն կատարեալ հատորն է: Այս առթիւ մենք կրկին կը յայտնենք մեր

Երախտագիտութիւնը Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին:

Բոլոր ասոնք մեզի կու տան այն խոր համոզումը, որ Ռուբէն Սեւակի անուան Մատենադարանը պիտի ծառայէ Պէյրութի մէջ եւ Պէյրութէն դէպի ամէն կողմ տարածելու համար Ռուբէն Սեւակի գաղափարականը ի շահ հայկական բարձր իտէալներուն:

Հարցում - Դուք ոչ միայն եղբօրորդին էք մեղատաղանդ գրող-մտաւորական ու ազգային գործիչ Ռուբէն Սեւակի, այլեւ իր գաղափարականին մերօրեայ արտայայտիչ ու գործի շարունակողը: Ի՞նչ է ձեր Ռուբէն Սեւակեան պատգամը ուղղուած ներկայ Հայ նոր սերունդին:

Պատասխան - Ամէն բանէ առաջ մենք պիտի ուզէինք երիտասարդներուն յանձնարարել՝ «Արդար» ըլլալ: Հայ ազգը գրեթէ մէկ դարէ ի վեր արդարութիւն կը սպասէ: Արդարութիւն սպասողը նախ ինք արդար ըլլալը պէտք է: Երիտասարդ մը նախ պէտք է ինքզինքին դէմ արդար ըլլայ: Արդար ըլլալու համար տրամաբանութեամբ շարժիլը պէտք է: Պէտք է տրամաբանութեամբ զանազանել՝

Արդարը եւ անիրաւը,

Բարին եւ չարը,

Բարեկամը եւ թշնամին,

Ազգին բարեկամը եւ ազգին թշնամին,

Անձնական շահը եւ անձնական վնասը:

Եւ ձեր խիղճը ձեր դատաւորն է:

Ձեր խիղճը կը ցուցնէ ձեզի արդարութեան ճամբան եւ ամէն հայ իր խիղճի ճամբով կրնայ գտնալ արդարութեան ճամբան, որովհետեւ՝

Հայ ցեղը աշխարհի ամենէն կատարեալ ցեղն է:

Հայ ցեղը աշխարհի ամենէն տաղանդաւոր ցեղն է:

Հայ ցեղը աշխարհի ամենէն հին ցեղն է:

«Քիչ ենք բայց Հայ ենք», Ռուբէն Սեւակի անունը անիրաւաբար գործածող այս Հայ բանաստեղծին խօսքերը իր անգիտակցութեան ապացոյցն են:

Մենք հայերս քիչ չէինք եւ քիչ չենք մենք...: Մեր քիչ ըլլալը ընդունած վայրկեանին տկարութեան, ստորադասութեան զգացումը մեր հոգիներուն վրայ կ'իշխէ արդէն: Մենք Մեծն Տիգրանին շրջանին երեք միլիոն էինք: Այդ շրջանին այս թիւէն աւելի եղող ազգերը մատներու վրայ կը համրուէին:

Եթէ մենք վերջին շրջանի մեր առաջնորդներուն սխալ քաղաքականութեան զոհը չըլլայինք այսօր Միացեալ Մեծ Հայաստանով նուազագոյնը երեսուն միլիոննոց ազգ մը պիտի ըլլայինք:

Հռոմ գացողները գիտէն «COLOSSEO»էն դէպի «FORO ROMANO» տանող պատմական ճամբուն վրայ մարմարէ հսկայ քարտէսներ, Հռովմէական կայսրութեան ստեղծման շրջանէն մինչեւ վերջին շրջանի ծաւալման պատմութիւնը կը ցուցաբերեն: Առաջին քարտէսին վրայ պզտիկ կէտ մը կայ որ կը մատնանշէ թէ՛ «Ռոմուս-Ռոմուլուս»ի հիմնած Հռոմ քաղաքէն սկսեալ Հռովմէական կայսրութիւնը տարիներու ընթացքին կը տարածուի ամբողջ Եւրոպայի մէջ, Հիւսիսային Ափրիկէ, Միջին Արեւելք եւ մինչեւ Փոքր Ասիա: Եւրոպայի քարտէսին վրայ ո՛չ Ֆրանսայի անունը կայ, ոչ ալ այսօրուան ուրիշ Եւրոպական պետութիւններուն անունները, որովհետեւ անոնք գոյութիւն չունէին: Միայն Յունաստանը կայ եւ կարգ մը ուրիշ հին երկիրներուն անունները: Եւ Փոքր Ասիոյ արեւելքի հողերուն վրայ տարածուած պետութիւն մը՝

«ARMENIA»

Քով քովի դրուած մեծ մարմար քարտէսներու վրայ, Հռովմէական կայսրութեան ստեղծման առաջին շրջանի քարտէսներէն սկսեալ «ARMENIA» միշտ գոյութիւն ունի: Միայն Հռովմէական կայսրութեան ծաւալման վերջին շրջանին է որ կայսրութեան կ'ենթարկուի, բայց միշտ կը մնայ՝ Հայաստանի Մեծ Թագաւորութիւն:

Երբ առաջին անգամ Հռոմի մէջ այս մարմար քարտէսներուն վրայ «ARMENIA» անունը տեսանք

հպարտութեամբ լեցուեցաւ մեր կուրծքը եւ ակելի
հաւատացինք Հայ ազգին մեծութեան:

Զուհիցերիոյ մէջ տարածուած համոզում մը կայ՝ «Ամէն մէկ
հրեայ երեք զուհիցերիացի կ'արժէ», եւ «Ամէն մէկ Հայ ալ
երեք հրեայի փոխարժէք է»:

Այո՛, «Հայ ազգը մեծ ազգ է»:
«Հայ ազգը ամենէն տաղանդաւոր ազգն է»:
Եւ «Ամէն մէկ Հայ մէյ-մէկ տաղանդ է»:

Ա՛յս պէտք է ըլլայ ամէն մէկ երիտասարդի հաւատքը:

Հպարտ ըլլայ իր հայութեամբ: Արժանի ըլլայ իր
հայութեան:

Եւ իր նախնիքներէն ժառանգած այս բնածին
հարստութիւնը փոխանցէ անաղարտ ձեւով իր ապագայ
սերունդներուն:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

12 Ապրիլ 1994